

Szappanyos Melinda: Népirtás "à la mode"?¹

Vezetői összefoglaló

- 2026. június 26-án a Kongói Demokratikus Köztársaság (DRC) harmadik alkalommal kísérelte meg, hogy a Nemzetközi Bíróság előtt eljárást indítson Ruanda ellen az emberi jogok olyan tömeges megsértése miatt, amely akár népirtásnak is minősülhet. 2019 óta ez az ötödik kérelem, amelyet a népirtásról szóló egyezmény IX. cikke alapján nyújtottak be a Nemzetközi Bírósághoz.
- Bár a Nemzetközi Bíróságot számtalan kritika érte, jelenleg nincs más olyan fórum, amely állami felelősséget állapíthatna meg népirtás elkövetéséért. A Bíróság tehát a „jobb híján” megoldás.
- A népirtás miatti perek szaporodása azonban azt a veszélyt rejtheti magában, hogy a genocídium egyezmény szerződő feleinek száma stagnálni fog, a fenntartások száma nem csökken és akár egyes államok fel is mondják azt.
- A DRC-nak ahhoz, hogy sikeres legyen ebben az eljárásban, bizonyítania kell, hogy a népirtó cselekményeket milícia tagjai követték el Ruanda utasítására, irányítása vagy ellenőrzése alatt, azzal a céllal, hogy fizikailag megsemmisítsék a kérelemben említett védett csoportokat.

A Kongói Demokratikus Köztársaság (DRC) és Ruanda közötti konfliktus nem új keletű, de a közelmúltban ismét a figyelem középpontjába került, amikor az Egyesült Államok elnöke azt „megoldottként” aposztrofálta. A kijelentés ellenére a tömeges emberi jogi jogsértések nem szűntek meg Kelet-Kongóban. A konfliktusokat azonban nem csupán fegyverekkel, hanem jogi eszközökkel is vívják. Legutóbb a DRC indított eljárást a Nemzetközi Bíróság (Bíróság) előtt, amelyben azt állítja, hogy Ruanda megsértett három univerzális emberi jogi egyezményt és a genocídium egyezményt a DRC keleti részén. Jelen elemzés célja annak feltárása, hogy a Nemzetközi Bíróság-e a megfelelő fórum Ruanda felelősségének elbírálására, valamint azoknak a kérdéseknek a meghatározása, amelyekkel a Bíróságnak valószínűleg foglalkoznia kell az eljárás során.

1. Bevezetés

Az elmúlt 15 évben „divatos” vált, hogy a Bíróság elé genocídiummal kapcsolatos ügyeket terjesszenek. 2026. június 26-án a DRC benyújtotta a Bírósághoz a legújabb kérelmet, amelyben azt állítja, hogy Ruanda megsérti a népirtás büntetének megelőzése és megbüntetése tárgyában 1948. évi december 9. napján kelt nemzetközi egyezményt (a továbbiakban: genocídium egyezmény vagy egyezmény)² és emberi

¹ Szappanyos Melinda (szappanyos.melinda@pte.hu) a Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kara Politikatudományi és Nemzetközi Tanulmányok Tanszékének és az NKE ÁNTK Nemzetközi Jogi Tanszékének (szappanyos.melinda@uni-nke.hu) adjunktusa.

² Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (adopted 9 December 1948, entered into force 12 January 1951) 78 UNTS 277. 1955. évi 16. törvényerejű rendelet a népirtás büntetének megelőzése és megbüntetése tárgyában 1948. évi december 9. napján kelt nemzetközi egyezmény kihirdetéséről.

jogi egyezményeket (CEDAW³, ICERD⁴ és a CAT⁵).⁶ Meg kell jegyeznünk, hogy ez nem az első kísérlet; ezt két sikertelen hasonló tárgyú kérelem előzte meg.⁷

Ez a kérelem egy tendencia legújabb fejleménye. Ezzel együtt jelenleg öt ügy van folyamatban a Nemzetközi Bíróság előtt az egyezmény joghatósági klauzulája alapján, amely kimondja, hogy "[A] Szerződő Felek közötti, a jelen Egyezmény értelmezéséből, alkalmazásából vagy végrehajtásából adódó vitákat, ideértve azokat is, amelyek valamely államnak a népiirtásért vagy a III. Cikkben felsorolt egyéb cselekmények bármelyikéért való felelősségére vonatkoznak, a vitában résztvevő bármely Fél kérelmére a Nemzetközi Bíróság elé kell bocsátani."⁸

A jelen elemzés érvelése: a népiirtás tilalma *ius cogens* norma; így a nemzetközi közösség minden tagjának felelőssége a népiirtás megelőzése, büntetése és – mindenekelőtt – az elkövetéstől való tartózkodás. A népiirtás az egyik legsúlyosabb nemzetközi bűncselekmény, ezért nyilvánvalóan minél több norma tiltja azt, és minél több végrehajtási mechanizmus áll rendelkezésre az ilyen helyzetek kezelésére, annál jobb. Elemzésünk egyik fontos kérdése azonban, hogy a Nemzetközi Bírósághoz fordulás a megfelelő és potenciálisan sikeres lépés-e vagy más fórum/fórumok igénybevétele jobban szolgálná mind a nemzetközi közösség, mind az áldozatok érdekeit.

Ezenkívül egy globális elemzésnek legalábbis meg kell próbálnia előre látni, mire számíthat a DRC e kérelem kapcsán – nem feltétlenül a pontos eredményt kell megjósolnia, hanem rá kell mutatnia arra, hogy a Bíróság a kérelem elbírálása során milyen kérdéseket vethet majd fel.

2. Esetek áttekintése

A legújabb kérelem szerint Ruanda népiirtást követett el a DRC keleti részén. A beadvány szerint 1996 óta nem csupán a hutuk, hanem más etnikai csoportok is áldozatul estek ilyen cselekményeknek, nevezetesen a nyinduk, a bembek, a legák, a nandék, a hundék és a basik.⁹ A kérelem benyújtása 2008-ban vált lehetségessé, amikor Ruanda úgy döntött, hogy visszavonja az egyezmény IX. cikkéhez fűzött fenntartását.¹⁰ A DRC arra kérte a Bíróságot, hogy állapítsa meg az összes hivatkozott egyezmény megsértését, és

³ Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (adopted 18 December 1979, entered into force 3 September 1981) 1249 UNTS 13. 1982. évi 10. törvényerejű rendelet a nőkkel szembeni megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról 1979. december 18-án New Yorkban elfogadott egyezmény kihirdetéséről.

⁴ International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (adopted 7 March 1966, entered into force 4 January 1969) 660 UNTS 195. 1969. évi 8. törvényerejű rendelet a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről New Yorkban 1965. december 21-én elfogadott nemzetközi egyezmény kihirdetéséről.

⁵ Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (adopted 10 December 1984, entered into force 26 June 1987) 1465 UNTS 85. 1988. évi 3. törvényerejű rendelet a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről.

⁶ REPUBLIQUE DEMOCRATIQUE DU CONGO: [Requête introductive d'instance: Application de la convention pour la prévention et la répression du crime de génocide, de la convention internationale sur l'élimination de toutes les formes de discrimination raciale, de la convention internationale sur l'élimination de toutes les formes de discrimination à l'égard des femmes et de la convention contre la torture ou autres peines ou traitements cruels, inhumains et dégradants](#). [Kongói Demokratikus Köztársaság: Kérelem: a népiirtás bűncselekményének megelőzéséről és büntetéséről szóló egyezmény, a faji megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról szóló nemzetközi egyezmény, a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról szóló egyezmény, valamint a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény alkalmazása] 26 juin 2026 [online, 2026.07.13]

⁷ Ibid., 6-8. bek.

⁸ Genocídium egyezmény, IX. cikk.

⁹ REPUBLIQUE DEMOCRATIQUE DU CONGO: Requête introductive d'instance, 2. bek.

¹⁰ [Communication of Rwanda](#), 15 December 2008 [online, 2026.07.13] Ezzel egyidejűleg az ICERD 22. cikkéhez fűzött fenntartást is visszavonták. [Communication of Rwanda](#), 15 December 2008. Emellett Ruanda fenntartás nélkül ratifikálta a CAT-ot.

kötelezze Ruandát, hogy a szokásjog normái szerint, mint a nemzetközi jog megsértője, teljesítse valamennyi kötelezettségét (a jogsértés megszüntetése, kártérítés nyújtása és a megismétlődés elleni garancia nyújtása).¹¹

Mint már említettük, ezt az ügyet négy másik előzte meg, amelyek vizsgálata a Bíróság előtt még folyamatban van. Ezek közül a legkorábbi az a Gambia által Mianmar ellen a rohingya népcsoporttal szembeni bánásmód miatt indított ügy, amely Gambia állítása szerint népiirtásnak minősül.¹² A Bíróság 2020-as döntésében ideiglenes intézkedéseket rendelt el, és miután Mianmar 12 jelentést nyújtott be, az ügy jelenleg tárgyalás alatt áll.

Amikor Oroszország 2022-ben úgy döntött, hogy „különleges katonai műveletet” indít Ukrajna ellen, az önvédelmi helyzetbe került állam minden rendelkezésre álló eszközt – beleértve a jogi eszközöket is – mozgósított. Ukrajna pert indított és ideiglenes intézkedések iránti kérelmet nyújtott be a Nemzetközi Bírósághoz.¹³ Ukrajna a „népiirtási egyezmény értelmezéséről és alkalmazásáról tett fel kérdést, mivel Ukrajna és Oroszország ellentétes álláspontot képvisel abban a kérdésben, hogy történt-e népiirtás Ukrajnában, valamint abban, hogy az egyezmény I. cikke alapot szolgáltat-e Oroszországnak arra, hogy katonai erőt alkalmazzon Ukrajna ellen e feltételezett népiirtás »megelőzése és megbüntetése« érdekében.”¹⁴ A Bíróság 2022. március 16-i, az ideiglenes intézkedésekről szóló döntésében elrendelte, hogy Oroszország függessze fel a műveletet, és ne súlyosbítsa a vitát.¹⁵ Annak ellenére, hogy Oroszország eleinte megtagadta az eljárásban való részvételt, azóta pergátló kifogásokat terjesztett elő és viszontkeresetet nyújtott be. A Bíróság 2024. február 2-i ítéletében elutasította az említett kifogások egy részét, majd később úgy döntött, hogy a viszontkeresetet a Bíróság meg fogja vizsgálni.

A harmadik ügyben Dél-Afrika úgy döntött, hogy eljárást indít, és ideiglenes intézkedéseket kér Izrael ellen,¹⁶ azzal az indokkal, hogy „Izrael – különösen 2023. október 7. óta – nem akadályozta meg a népiirtást, nem indított büntetőeljárást a népiirtásra irányuló közvetlen és nyilvános felbujtás miatt. Ennél is súlyosabb, hogy Izrael népiirtó cselekményeket követett és jelenleg is követ el, és fennáll a veszélye, hogy a jövőben is elkövet majd a gázai palesztin nép ellen.”¹⁷ A Bíróság 2024-ben két végzésében ideiglenes intézkedéseket rendelt el.

A negyedik ügyben – a megszállt palesztin területekkel kapcsolatos bizonyos nemzetközi kötelezettségek megsértése ügyében¹⁸ – Nicaragua „azzal érvel, hogy Németország – azáltal, hogy politikai, pénzügyi és katonai támogatást nyújt Izraelnek, valamint megvonja a támogatást az Egyesült Nemzetek Szervezetének a közel-keleti palesztin menekülteket segélyező hivatalától (UNRWA) – elősegíti a népiirtás elkövetését, és elmulasztotta azt a kötelezettségét, hogy minden tőle telhetőt megtegyen a népiirtás elkövetésének megakadályozása érdekében”.¹⁹

¹¹ REPUBLIQUE DEMOCRATIQUE DU CONGO: Requête introductive d’instance, 171. bek.

¹² ICJ: [Case Overview: Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide \(The Gambia v. Myanmar: 11 States intervening\)](#) 11 November 2019 [online, 2026.07.13]

¹³ ICJ: [Case Overview: Allegations of Genocide under the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide \(Ukraine v. Russian Federation\)](#) 27 February 2022 [online, 2026.07.13]

¹⁴ UKRAINE: [Application instituting proceedings](#) 27 February 2022 [online, 2026.07.13] 11. bek.

¹⁵ ICJ: [Order of 16 March 2022: Request for the indication of provisional measures](#) [online, 2026.07.13] 86. bek.

¹⁶ ICJ: [Case Overview: Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip \(South Africa v. Israel\)](#) 29 December 2023 [online, 2026.07.13]

¹⁷ SOUTH AFRICA: [Application instituting proceedings and request for the indication of provisional measures](#) 29 December 2023 [online, 2026.07.13] 4. bek.

¹⁸ ICJ: [Case Overview: Alleged Breaches of Certain International Obligations in respect of the Occupied Palestinian Territory \(Nicaragua v. Germany\)](#) 1 March 2024 [online, 2026.07.13]

¹⁹ ICJ REGISTRY: [Press Release: The Republic of Nicaragua institutes proceedings against the Federal Republic of Germany and requests the Court to indicate provisional measures](#). No. 2024/19 1 March 2024 [online, 2026.07.13]

Mindazonáltal röviden meg kell említenünk azokat az ügyeket, amelyekről a Nemzetközi Bíróság már döntést hozott. Bár ezeket az ügyeket itt nem elemezzük részletesen, az azokból levont tanulságok a következő fejezetek elemzésének részét képezik majd. Fordított időrendben:

1. Szudán keresete az Egyesült Arab Emírségek ellen.²⁰ Mivel az Egyesült Arab Emírségek fenntartást fűzött a genocídium egyezmény IX. cikkéhez, így a Bíróság joghatóság hiányában törölte az ügyet ügyrendjéről.

2. Horvátország által benyújtott, Szerbia elleni ügy.²¹ Bár a Bíróság olyan súlyos emberi jogi jog-sértéseket (*actus reus*) állapított meg, amelyek népirtásnak minősülhetnek, nem talált bizonyítékot arra a szándékra (*dolus specialis*), amely a népirtás tényleges elkövetéséhez szükséges, sem Horvátország részéről,²² sem Szerbia (viszontkereset) részéről.²³

3. Bosznia-Hercegovina keresete Szerbia és Montenegró ellen.²⁴ Az érdemi ítélet 2007-ben született meg (a szakirodalom gyakran „genocídium ítéletnek” nevezi).²⁵ A Bíróság megállapította, hogy még ha a tényleges népirtás nem is betudható a Szerb Köztársaságnak, az ország mégis megsértette a genocídium egyezmény két cikkét: egyrészt az I. cikket azzal, hogy nem akadályozta meg a Szrebrenicában elkövetett népirtást, másrészt a VI. cikket azzal, hogy nem büntette meg az elkövetőket.²⁶ Ebben az ügyben már korábban, még 1996-ban született egy másik ítélet, amelyben a Nemzetközi Bíróság elutasította a pergáló kifogásokat.²⁷

4. Végül említhető a népirtás bűncselekményének megelőzéséről és megbüntetéséről szóló egyezményhez fűzött fenntartások ügye. A Bíróság ebben a tanácsadó véleményében kijelentette, hogy az a fenntartás, amely nem „áll összhangban az egyezmény céljával és tárgyával”, tilos.²⁸

²⁰ ICJ: [Case Overview: Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in Sudan \(Sudan v. United Arab Emirates\)](#) 5 March 2025 [online, 2026.07.14]

²¹ ICJ: [Case Overview: Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide \(Croatia v. Serbia\)](#) 2 July 1999 [online, 2026.07.14]

²² ICJ: [Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide \(Croatia v. Serbia\), Judgement of 3 February 2015](#) [online, 2026.07.14] 441. bek.

²³ Ibid., 522. bek.

²⁴ ICJ: [Case Overview: Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide \(Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro\)](#) 20 March 1993 [online, 2026.07.14]

²⁵ ICJ: [Case Concerning Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime Of Genocide \(Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro\) Judgment of 26 February 2007](#) [online, 2026.07.14]

²⁶ Ibid., 471. bek.

²⁷ ICJ: [Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide \(Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro\) Judgement of 11 July 1996](#) [online, 2026.07.14]

²⁸ ICJ: [Reservations to the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide \(Advisory Opinion of 28 May 1951\)](#) [online, 2026.07.14], 18. o.

3. Esetek elemzése: hasonlóságok és különbségek

Gambia v. Mianmar (2019. november 11.)	
Feltételezett jogsértések/megsértett cikkek	Genocídium (I, III, IV, V és VI cikkek)
Ideiglenes intézkedések	- akadályozza meg a II. cikk hatálya alá tartozó valamennyi cselekmény elkövetését - akadályozza meg a bizonyítékok megsemmisítését és biztosítsa azok megőrzését - gondoskodjon arról, hogy fegyveres erői, valamint az általa irányított vagy támogatott bármely nem reguláris fegyveres egység, továbbá az általa ellenőrzött, irányított vagy befolyásolt bármely szervezet és személy ne kövessen el népirrással kapcsolatos cselekményt - rendszeresen jelentést nyújtson be a Bíróságnak²⁹
Pergátló kifogások	- Gambia az Iszlám Együttműködési Szervezet (OIC) proxyjaként járt el, nem ő a „tényleges kérelmező” - A felek között nem áll fenn vita - Mianmar fenntartása az egyezmény VIII. cikkével kapcsolatban - Gambiának nincs perbeli jogállása³⁰
Ukrajna v. Oroszországi Föderáció (2022. február 27.)	
Feltételezett jogsértések/megsértett cikkek	I. cikk félreértelmezése IV. cikk
Ideiglenes intézkedések	- függessze fel a katonai műveleteket - gondoskodjon arról, hogy az általa irányított vagy támogatott katonai vagy irreguláris fegyveres egységek, valamint az általa ellenőrzött vagy irányított szervezetek és személyek ne tegyenek semmilyen lépést a további katonai műveletek előmozdítására - tartózkodjon minden olyan cselekménytől, amely súlyosbíthatja vagy kiterjesztheti a vitát³¹
Pergátló kifogások	- a felek között nincs jogvita - a kérelmező a későbbi beadványában lényegesen módosította a jogsértésre vonatkozó állításait a kérelemben előterjesztett követelésekhez képest (<i>NB: A Bíróság helyt adott</i>) - a Bíróság által az Egyezmény alapján hozott esetleges ítéletnek nem lenne gyakorlati hatása

²⁹ ICJ: [Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide \(The Gambia v. Myanmar: 11 States intervening\) Order of 23 January 2020](#) [online, 2026.07.14] 86. bek.

³⁰ ICJ: [Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide \(The Gambia v. Myanmar: 11 States intervening\) Judgement of 22 July 2022](#) [online, 2026.07.14] 4–5. o.

³¹ ICJ: [Allegations of Genocide under the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide \(Ukraine v. Russian Federation\) Order of 16 March 2022](#) [online, 2026.07.14] 86. bek.

	- Ukrajna azon kérelme, hogy a Bíróság állapítsa meg, hogy nem sértette meg az Egyezmény szerinti kötelezettségeit, ellentétes a Bíróság joggyakorlatával és káros hatással van annak igazságszolgáltatási funkciójára - Ukrajna kérelme visszaélésnek minősül³²
Dél-Afrika v. Izrael (2023. december 29.)	
Feltételezett jogsértések/megsértett cikkek	- Megelőzés elmulasztása - Felelősségre vonás elmulasztása - Genocídium (I, III, IV, V és VI cikkek a II. cikkel összefüggésben értelmezve)
Ideiglenes intézkedések	- tegyen meg minden intézkedést a II. cikk hatálya alá tartozó valamennyi cselekmény elkövetésének megakadályozására; - azonnali hatállyal gondoskodjon arról, hogy fegyveres erői ne kövessenek el semmilyen jogellenes cselekményt; - akadályozza meg és szankcionálja a népirtás elkövetésére irányuló közvetlen és nyilvános felbujtást; - tegye lehetővé a szükséges alapvető szolgáltatások és humanitárius segítségnyújtás biztosítását; - akadályozza meg a bizonyítékok megsemmisítését, és gondoskodjon azok megőrzéséről; - nyújtson be jelentést a Bíróságnak az összes meghozott intézkedésről; - tegyen meg minden szükséges és hatékony intézkedést annak érdekében, hogy az érintett felek – az Egyesült Nemzetekkel teljes mértékben együttműködve – akadálytalanul és megfelelő mértékben nyújthassák a sürgősen szükséges alapvető szolgáltatásokat és humanitárius segítséget, ideértve az élelmiszert, a vizet, az áramot, az üzemanyagot, a menedéket, a ruházatot, a higiéniai és egészségügyi ellátást, valamint az orvosi ellátást és gyógyszereket - azonnali hatállyal gondoskodjon arról, hogy fegyveres erői ne kövessenek el olyan cselekményeket, amelyek a Gázában élő palesztinok, mint védett csoport jogainak bármelyikét sértik - azonnal állítsa le katonai offenzíváját, valamint minden egyéb tevékenységét a Rafah kormányzóságban - tartsa nyitva a Rafah-átkelőt a szükséges alapvető szolgáltatások és humanitárius segítség akadálytalan és széles körű biztosítása érdekében - biztosítsa a Gázai övezetbe való akadálytalan bejutást minden olyan vizsgálóbizottság, tényfeltáró misszió vagy egyéb nyomozó szerv számára, amelyet az Egyesült Nemzetek illetékes szervei a népirtás vádjainak kivizsgálására hatalmaztak fel - nyújtson be jelentést a Bíróságnak az összes meghozott intézkedésről³³
Pergátló kifogások	Nem elérhető

³² ICJ: [Allegations of Genocide under the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide \(Ukraine v. Russian Federation\) Judgement of 2 February 2024](#) [online, 2026.07.14] 41 & 59. bek.

³³ A felsorolt ideiglenes intézkedéseket a Bíróság három különböző végzésében rendelte el. ICJ: [Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip \(South Africa v. Israel\) Order of 24 May 2024](#) [online, 2026.07.14] 5, 11, 57. bek.

Nicaragua v. Németország (2024. március 1.)	
Feltételezett jogsértések/megsértett cikkek	• Megelőzés elmulasztása • Felelősségre vonás elmulasztása (III. cikk)
Ideiglenes intézkedések	• azonnal függessze fel Izraelnek nyújtott támogatását • azonnal gondoskodjon arról, hogy a Németország által már leszállított katonai felszereléseket ne használják súlyos jogsértések elkövetésére vagy annak elősegítésére • folytassa az UNRWA támogatását és finanszírozását³⁴ (a Bíróság nem rendelt el ideiglenes intézkedést)³⁵
Pergátló kifogások	Nem elérhető
Kongói Demokratikus Köztársaság (DRC) v. Ruanda (2026. június 26.)	
Feltételezett jogsértések/megsértett cikkek	• Megelőzés elmulasztása • Felelősségre vonás elmulasztása • Genocídium (I, III, IV, V és VI cikkek a II. cikkel összefüggésben értelmezve)
Ideiglenes intézkedések	Nem elérhető
Pergátló kifogások	Nem elérhető

A Nemzetközi Bíróság igen szűk ítélkezési gyakorlatában a bűncselekmény alkotóelemei és a felelősség megállapításának kérdése viszonylag tisztázott. Ezek a fogalmak nem mind a Nemzetközi Bíróság gyakorlatából származnak; a Bíróság többüket más nemzetközi fórumoktól, többek között a volt Jugoszlávia Nemzetközi Büntetőtörvényszéktől (ICTY) vette át és alkalmazta.³⁶ A népirtás tilalmának jogi jellege is egyértelmű: *ius cogens* norma, amely kivétel nélkül kötelező a nemzetközi közösség minden tagjára nézve. Mindezek a fogalmak áthatják a Bíróság előtt jelenleg folyamatban lévő ügyeket, de vannak olyan sajátosságok, amelyek csak néhányukat jellemzik.

Mint már említettük, a népirtás tilalmának jogi jellege kétségtelen. *Ius cogens* normaként ez nem a genocídium egyezmény többi szerződő fele iránt fennálló, hanem *erga omnes* és *erga omnes partes* kötelezettség. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy nem csupán az egyedileg azonosítható „sértett állam” vetheti fel a jogsértő felelősségét (ráadásul előfordulhat, hogy egyáltalán nincs is egyedileg azonosítható „sértett állam”), hanem a nemzetközi közösség összes tagja sértetti pozícióba kerül. Ennek megfelelően az öt függőben lévő ügy közül hármát olyan államok indítottak, amelyek nem minősülnek egyedileg „sértett államnak”.³⁷ Gambia, Dél-Afrika és Nicaragua a nemzetközi közösség „aggódó” tagjai, akik arra törekednek, hogy helyreállítsák a nemzetközi jogrendet azáltal, hogy gondoskodnak arról, hogy egy ilyen

³⁴ ICJ: [Alleged Breaches of Certain International Obligations in respect of the Occupied Palestinian Territory \(Nicaragua v. Germany\) Order of 30 April 2024](#). [online, 2026.07.14] 11. bek.

³⁵ Ibid., 26. bek.

³⁶ KREß, Claus: The International Court of Justice and the Elements of the Crime of Genocide. *European Journal of International Law* 18:4 (2007) 619–629.

³⁷ INTERNATIONAL LAW COMMISSION: Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with comment, 2001, Yearbook of the INTERNATIONAL LAW COMMISSION, 2001, vol. II, Part Two, Commentary to Article 42. point (2) and Commentary to Article 48. points (6) and (8).

súlyos bűncselekmény ne maradjon büntetlenül. A másik két eset úgy tűnik, hogy egy jogi eszköz a másik ország elleni, több szinten folyó küzdelemben. Ukrajna átfogó háborút vív az Oroszországi Föderációval, a DRC pedig minden lehetséges eszközzel, beleértve a békeszerződéseket³⁸ és/vagy a peres eljárásokat, megpróbálja Ruandát távol tartani a területétől.

A legújabb kérelem különlegessége, hogy a DRC a Bíróság joghatóságát több mint egy szerződésre alapozta. A genocídium egyezmény mellett három olyan emberi jogi szerződésre is hivatkozott, amelyek szintén tartalmazznak egy, a Nemzetközi Bíróság joghatóságát megalapozó joghatósági klauzulát. Ez azért figyelemre méltó, mert – hasonlóan a népirtáshoz – az emberi jogok tömeges megsértésének a Nemzetközi Bíróság elé utalása eddig nem volt szokásos gyakorlat.³⁹ A keresetek többsége egyébként más nemzetközi szerződések megsértését is állítják a genocídium egyezmény mellett, például a genfi egyezményeket.⁴⁰

Két esetben a kereset nem népirtás elkövetését, hanem az egyezmény egyéb megsértéseit állítja. Érdekes módon ezek a „kivételek” jobban illeszkednek az egyezmény eredeti keretrendszerébe, amely lényegi cikkeiben nem írja elő az államok számára, hogy tartózkodjanak a népirtás elkövetésétől.⁴¹ A IX. cikk azonban felhatalmazza a Nemzetközi Bíróságot, hogy foglalkozzon „az állam népirtásért viselt felelősségével”. A 2007-es genocídium ítéletet követően a Nemzetközi Bíróság általános álláspontja az, hogy amennyiben egy állam népirtást követ el, az az egyezmény megsértését jelenti.⁴² Oroszország esetében a kérelem tárgya a szöveg félreértelmezése az erőszak alkalmazásának tilalmára vonatkozó rendelkezés megsértésének igazolására, Németország esetében pedig az egyezmény II. cikkének megsértése, nevezetesen a megelőzés és a büntetőeljárás elmulasztása.

(Eddig) egy ügyben nyújtott be viszontkeresetet alperes állam: Oroszország azt állította, hogy Ukrajna

- népirtást követett el (I. és III. cikk (a) pont),
- népirtásra tett kísérletet (I. és III. cikk (d) pont),
- bűnrészes volt az I. és III. cikk (e) pontjának megsértésében,
- összeesküvésben vett részt az I. és III. cikk (b) bekezdésének megsértésére,
- közvetlenül és nyilvánosan népirtásra uszított (I. és III. cikk (e) bekezdés),
- elmulasztotta a megelőzést (I. cikk),
- elmulasztotta a nyomozást és a büntetést (IV. és VI. cikk),
- elmulasztotta az egyezmény hatálybalépéséhez szükséges jogszabályok megalkotását.⁴³

³⁸ A konfliktus háttéréről és a békemegállapodással kapcsolatos legújabb fejleményekről ld. VÖRÖS, Zoltán – TARRÓSY, István: The New Paradigm of U.S. Foreign Policy in a Changing Global Order The DR Congo–Rwanda Agreement. *Nation and Security* 18:4 (2025) 98–114.

³⁹ 2026-ig a Nemzetközi Bíróság joghatóságának alapjául egyetlen univerzális emberi jogi egyezmény szolgált, mégpedig az ICERD. Így a CEDAW és a CAT joghatósági alapként való felhasználása is újdonságnak számít a Bíróság történetében. A többi jelen vizsgálat tárgyát képező ügyben ezeket az emberi jogi szerződéseket nem használhattak volna a kérelmezők a joghatóság megalapozására, hiszen Mianmar nem az ICERD szerződő fele, Izrael pedig fenntartást tett a szerződés 22. cikkéhez, ezért a Bíróságnak nincs joghatósága az őket érintő ügyben. A CEDAW esetében a Bíróság joghatósága kizárt Mianmar és Izrael fenntartásai miatt, miközben az összes többi itt említett állam szerződő fele a szerződésnek.

⁴⁰ Például Nicaragua a négy egyezmény közös 1. cikkének megsértésére hivatkozott. NICARAGUA: [Application instituting proceedings and request for the indication of provisional measures 1 March 2024](#) [online, 2026.07.14] 11. bek.

⁴¹ QUIGLEY, John: International Court of Justice as a Forum for Genocide Cases. *Case Western Reserve Journal of International Law* 40 (2007) 243–263. 243. o.

⁴² Ibid., 257. o.

⁴³ ICJ: [Allegations of Genocide under the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide \(Ukraine v. Russian Federation\) Order of 5 december 2025](#) [online, 2026.07.14] 21. bek.

4. Megfelelő fórum a Nemzetközi Bíróság?

Jelenleg genocídiummal alapvetően két állandó bírói fórum foglalkozik, a Nemzetközi Büntetőbíróság (ICC) és a Nemzetközi Bíróság. 2007-ben Kreß tanulmányában helyeselte a Bíróság döntését a nemzetközi büntetőjogi fórumok és önmaga közötti feladatmegosztás tekintetében, amelynek értelmében az utóbbi elfogadja az előbbieket büntetőjogi kérdésekben kialakított álláspontját, miközben az utóbbi fenntartja magának a jogot, hogy az általános nemzetközi jogi kérdésekben döntsön, és elvárja az előbbiektől, hogy tartsák magukat ezekhez az értelmezésekhez.⁴⁴ A büntetőjogi fórumok kiterjedt és részletes ítélkezési gyakorlatot alakítottak ki, amelyre a Nemzetközi Bíróság ismét könnyen támaszkodhat. Míg az ICTY és a Ruandai Nemzetközi Büntetőtörvényszék már befejezték tevékenységüket, az ICC fáradhatatlanul dolgozik. Elméletileg egyértelmű, hogy a Nemzetközi Bíróság feladata az állami felelősségről való döntés, míg a büntetőjogi fórumok az egyéni felelősségről határoznak. Mindkét fórumnak joghatóságra van szüksége tevékenységéhez; a Bíróság esetében ez a genocídium egyezmény joghatósági klauzulájának, az ICC esetében pedig a Római Statútum ratifikációjának függvénye.⁴⁵ Lehetséges, hogy mindkét fórum ugyanazt a helyzetet vizsgálja; valószínűleg ezt nevezhetnénk ideális forgatókönyvnek. Mind a Bíróság, mind az ICC eljárásainak vannak hátrányai; lehetetlen megmondani, melyik alkalmasabb, vagy hatékonyabb inkább a népiertással kapcsolatos jogi kérdések megoldására.

Bár a nemzetközi jog hatékonyságát, sőt létjogosultságát is az utóbbi időben egyes államok kifejezetten (kiemelkedő példa erre az Egyesült Államok elnökének 2026-os nyilatkozata)⁴⁶ vagy annak be nem tartásával megkérdőjelezték, a Bíróság hírneve továbbra is lényegében sértetlen. Ez azzal a ténnyel függ össze, hogy a Bíróság ítéleteit általában tiszteletben tartják és betartják, még akkor is, ha az ENSZ Alapokmányában leírt végrehajtási mechanizmus több mint homályos.⁴⁷ Ennek ellenére továbbra is kétségek merülnek fel a majdani végrehajtással kapcsolatban, amennyiben a Nemzetközi Bíróság ítéletet hoz ezekben a kényes ügyekben. Emellett számos kérdés merül fel az ideiglenes intézkedések hatékonyságát illetően is. A Nemzetközi Bíróságot működése során számos további okból is heves bírálatok érték. A kritika egyik fő pontja az eljárások hosszúsága. A legfontosabb népiertással foglalkozó ügyben 14 évbe telt el (1993–2007), mire a Nemzetközi Bíróság végleges döntést hozott. 1993-ban a Bíróság két alkalommal rendelt el ideiglenes intézkedéseket az ügyben, de a szrebrenicai mészárlásokra ennek ellenére is sor került 1995-ben. Ahogy Deweese fogalmazza meg indulatosan: „[A]z egyezmény egyaránt utal a megelőzésre és a büntetésre, de miközben a Nemzetközi Bíróság azon töpreng, hogy kit kellene büntetni, a népiertás megelőzésének – ennél sürgetőbb és fontosabb – feladatában teljesen hatástalan maradt.”⁴⁸ A jelenleg folyamatban lévő ügyek közül a Gambia kontra Mianmar ügy a legrégebbi, amelyet 2019-ben nyújtottak be, és 2026 július közepén, hét évvel később, még mindig tárgyalás alatt áll. Meg kell azonban említenünk, hogy az ideiglenes intézkedések elrendelése – amennyiben azokat kérik – viszonylag gyorsan (kb. 1–2 hónap alatt) megtörténik.

Jobb lenne-e egy olyan nemzetközi bírói fórum, amelynek kötelező a joghatósága a teljes nemzetközi közösség számára, azaz nem lehetne kibújni az eljárása alól? Jobb lenne-e egy olyan bírói fórum, amely az egyén és az állam felelősségét egyszerre tudná vizsgálni? Jobb lenne-e egy olyan bírói fórum,

⁴⁴ KREß, 2007, 620. o.

⁴⁵ Bár jelenleg ez nem tűnik reálisnak, büntetőtörvényszék létrehozásának lehetőségét sem szabad teljesen kizárnunk. Jelenleg a Kongói Demokratikus Köztársaság az ENSZ Biztonsági Tanácsának nem állandó tagja, ezért nagyobb esélye és hajlandósága lehet arra, hogy a kelet-kongói helyzet végleges megoldására törekedjen.

⁴⁶ SAngLER, David E. – PAGER, Tyler – ROGERS, Katie – KANNO-YOUNGS, Zolan: [Trump Lays Out a Vision of Power Restrained Only by 'My Own Morality'](#) The New York Times, 2026 January 8 [online, 2026.07.14]

⁴⁷ ENSZ Alapokmány, 1945, 94. cikk

⁴⁸ DEWEESE, Geoffrey S.: The Failure of the International Court of Justice to Effectively Enforce the Genocide Convention. *Denver Journal of International Law & Policy* 26:4 (1998) 625–654.

amely ítéletének betartása nem az állami döntés függvénye, hanem pontosan meghatározott és hatékony kikényszerítési mechanizmus áll mögötte? Természetesen mindhárom kérdésre igen a válasz. Ilyen fórum azonban nincsen és mivel a nemzetközi jog csak akkor keletkezik, ha azt az államok akarják, ilyen bírói fórum létrehozása kilátásban sincsen. Árnyalás nélkül tehát az egyszerű válasz a kérdésre az, hogy mind-egy, hiszen más fórum állami felelősség megállapítására nincsen. Tehát akár a Bíróság a megfelelő fórum, akár nem, ez van.

De egy kicsit ezt a képet még árnyalni szükséges egy szerény figyelmeztetéssel. Ha az államok rájönnek, hogy a genocídium egyezmény „divatos” jogalapként szolgál a Nemzetközi Bíróság joghatóságának megalapozásához, nem áll-e fenn veszélye annak, hogy megpróbálnak kibújni alóla? Természetesen fenntartásokat csak akkor lehet tenni, amikor az állam az egyezmény kötelező erejét magára nézve elfogadja; jelenleg pedig a nemzetközi közösség többsége szerződő fél (154).⁴⁹ Így tehát három lehetséges probléma merül fel: egyrészt, hogy a nemzetközi közösség többi tagja talán soha nem csatlakozik az egyezményhez, vagy ha mégis, akkor fenntartásokkal; másrészt, azok, akik fenntartást fűztek a IX. cikkhez, fenntartják azokat,⁵⁰ ha a tendencia folytatódik. Harmadszor pedig, az egyezmény XIV. cikke szerint az államok írásbeli értesítéssel felmondhatják az egyezményt. Természetesen, mint *ius cogens* norma, a népiirtás tilalma továbbra is kötelező lenne minden állam számára, de felmondás esetén a Nemzetközi Bíróság elveszítené a lehetőséget, hogy következményeket alkalmazzon a tilalom megsértése esetén. Lehet, hogy ez a feltételezés túlzásnak tűnik, de hasonló tendenciát látunk az ICC Római Statútumával kapcsolatban is, ahol 2025-ben négy ország jelentette be kilépési szándékát.⁵¹

5. Mire számíthat a DRC?

A Nemzetközi Bíróság 2007-es, sokat bírált ítélete után az akadémiai körök érdeklődése jelentősen csökkent a téma iránt. Ennek egyik oka valószínűleg az ügyek hiánya volt. Jelenleg azonban a Bíróság öt ügyet tárgyal, amelyek valószínűleg a Bíróság korábbi ítélkezési gyakorlatára, valamint a büntetőtörvényszékek és az ICC joggyakorlatára fognak épülni. A következő rövid elemzésnek nem lehet célja a kérelem teljes körű értékelése – különösen az eljárás ilyen korai szakaszában –, hanem szeretné a figyelmet néhány olyan kulcsfontosságú elemre irányítani, amely mélyreható elemzést igényelhet magától a Bíróságtól.

Amikor a DRC benyújtotta a kérelmet, nem kért *ideiglenes intézkedéseket*. Ha mégis ilyen kérelmet nyújt be, azt minden más ügy előtt elbírálnák, valószínűleg viszonylag rövid időn belül. A DRC alapként kérhetné ugyanazt, amit Gambia kért a Bíróságtól. Mivel feltételezhető, hogy Ruanda támogatja a milíciákat a DRC-ban, az ilyen támogatás megszüntetése további észszerű kérésnek tűnik.

Először, miután a Bíróság hivatalosan értesíti Ruandát az eljárás megindításáról, az országnak lehetősége nyílik *pergátló kifogások* benyújtására. Bár megpróbálhatná azt állítani, hogy az egyezmény nem ró az államokra olyan kötelezettséget, hogy ne kövessenek el népiirtást, de a Nemzetközi Bíróság álláspontja ebben a kérdésben többé-kevésbé megszilárdult már a 2007-es genocídium ítéletben.⁵² Mivel ez a

⁴⁹ [United Nations Treaty Collection](#). n.d. [online, 2026.07.14]

⁵⁰ A Nemzetközi Bíróság gyakorlatából egyértelműen kitűnik, hogy a IX. cikkre vonatkozó fenntartás lehetetlenné teszi a Bíróság számára az ügy elbírálását. Lásd például: ICJ: [Legality of Use of Force \(Yugoslavia. v. Spain\) Order of 2 June 1999](#) [online, 2026.07.15] 33. bek.

⁵¹ CONFEDERATION OF SAHEL STATES: [Joint Communiqué of the States of the AES Confederation Relating to the Withdrawal from the Rome Statute of the International Criminal Court](#) 22 September 2025 [online, 2026.07.14]. A negyedik ország, Magyarország 2026. június 1-jén visszavonta kilépési szándékát, és továbbra is a szerződő fél marad. ICC [Press Release: The International Criminal Court welcomes the decision of Hungary to remain a State Party to the Rome Statute](#) 1 June 2026 [online, 2026.07.14]

⁵² QUIGLEY, John: *The Genocide Convention, An International Law Analysis*. Routledge 2006, 224. o.

kereset a DRC és Ruanda közötti konfliktus egyik fejezete, és a – DRC szerint – népiértésnek kitett emberek kongói állampolgárok, a DRC perbeli jogállásának megkérdőjelezése valószínűleg szintén nem lenne eredményes. A jelenleg rendelkezésre álló információk alapján a Bíróság eddig egy pergátló kifogást fogadott el, amikor Oroszország rámutatott, hogy Ukrajna olyan kötelezettségeket róna fel neki, amelyek teljesen kívül esnek az egyezmény hatályán (az erőszak alkalmazása tilalmának megsértése). Minden tényt figyelembe véve nem tűnik lehetségesnek, hogy Ruanda sikerrel megakadályozza az eljárást.

Az eljárás megindítását pergátló kifogásokon túl Ruanda is benyújthat *viszontkeresetet*, ahogyan azt az Oroszországi Föderáció is tette az Ukrajna által indított ügyben. (Természetesen nem számítunk viszontkeresetekre a többi három ügyben, amelyeket nem egyedileg azonosítható „sértett államok”, hanem a nemzetközi közösség érintett tagjai indítottak.) Ennek a szándéknak egyik jele lehet, hogy egy 2026. június 29-i interjúban Ruanda külügyminisztere azt állította, hogy a kinshasai kormány támogatja a Democratic Forces for the Liberation of Rwanda-t (FDLR - Ruanda Felszabadításáért Küzdő Demokratikus Erőket) és következetesen „FDLR népiértő egységnek” nevezte a milíciát.⁵³

A népiértés legfőbb meghatározása szerint annak három elengedhetetlen eleme van: „a cselekmények (amelyeket az egyezmény [III. cikkének] a)–e) pontjai sorolnak fel), az áldozattá vált (védett) csoport (nemzeti, etnikai, faji vagy vallási csoport) és a szándék (a védett csoport teljes vagy részleges megsemmisítése)”.⁵⁴ Ezek közül a legkönnyebben értékelhető az *elkövetett cselekmény (actus reus)*. Bár a bíróság előtt mindenféle információforrás (hivatalos dokumentumok, tanúvallomások, sőt sajtóbeszámolók is) szolgált már bizonyítékként,⁵⁵ és konfliktushelyzetben soha nem egyszerű elfogulatlan bizonyítékokat találni, de az Emberi Jogi Tanács (HRC) – az ENSZ emberi jogok védelméért felelős egyik legfontosabb szerve – 2025-ben több missziót is felállított annak érdekében, hogy információt gyűjtsön a nemrégiben kieleződött, de nem új konfliktusról: egy tényfeltáró missziót és egy független vizsgálóbizottságot.⁵⁶ Ezek áldozati interjúk, NGO jelentések és terepmunka alapján már több jelentést is benyújtottak a HRC-nek, ami pedig az ENSZ Közgyűlést tájékoztatja folyamatosan a helyzetről. Ezeket a jelentéseket természetesen az ENSZ többi főszerve, például a Biztonsági Tanács is használja döntéshozatala során. A Gambia kontra Mianmar ügyben is például fontos bizonyítékok voltak az ENSZ monitoring szerveinek jelentései.⁵⁷ Ezenkívül a United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo (MONUSCO - Egyesült Nemzetek Kongói Demokratikus Köztársaságbeli Stabilizációs Missziója)⁵⁸ 1999 óta folyamatosan jelen van a DRC-ban, és részletes információkat szolgáltat a helyzetről. Bár a DRC keleti részén elkövetett atrocitások dokumentálása az elmúlt 30 évre vonatkozóan nem egyformán részletes, egyes időszakokról (a második kongói háború, az M23 előrenyomulása 2025 januárjában stb.) minden bizonnyal sok adat áll rendelkezésre. Bár jelenleg csupán az emberi jogok tömeges megsértése

⁵³ FRANCE24 ENGLISH: [DR Congo conflict: Rwandan FM 'disappointed by increasingly biased US mediation'](#) 29 June 2026 [online, 2026.07.14]

⁵⁴ AKSAR, Yusuf: The Specific Intent (Dolus Specialis) Requirement of the Crime of Genocide: Confluence or Conflict between the Practice of Ad Hoc Tribunals and the ICJ. *Uluslararası İlişkiler* 6:23 (2009) 113–126. 115. o. Hozzá kell tennünk, hogy a means rea (bűnös szándék) az emberiség elleni bűncselekmények jellemzője. A népiértést még súlyosabb bűncselekménnyé teszi a dolus specialis (a megsemmisítésre irányuló különös szándék).

⁵⁵ QUIGLEY, 2007, 246. o.

⁵⁶ HUMAN RIGHTS COUNCIL: S-37/1. Situation of human rights in eastern Democratic Republic of the Congo, A/HRC/RES/S-37/1 (12 February 2025), 17–18. bek.

⁵⁷ [The Gambia: Institution of Proceedings and Request for Provisional Measures, 11 November 2019](#) [online, 2026.07.14], 7 & 10. bek. ICJ: Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (The Gambia v. Myanmar: 11 States intervening) Judgement of 22 July 2022, 66. bek.

⁵⁸ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL: Resolution 1279 of 30 November 1999, S/RES/1279.

nyilvánvaló, a tényfeltáró misszió jelentése már utalt arra, hogy a 2026 első felében Kelet-Kongóban elkövetett atrocitások emberiség elleni bűncselekménynek minősülhetnek.⁵⁹

A Bíróság a „védett csoport” fogalmával kapcsolatban nehezebb helyzetben lesz. A jelenleg folyamatban lévő ügyek mindegyike egy-egy védett csoporttal foglalkozik: a rohingyákkal, illetve a palesztinokkal. A DRC-ra vonatkozó kérelemben hét etnikai csoportot említene. A védett csoport kategóriájáról annyit tudunk biztosan, hogy olyan személyekből kell állnia, akik nemzetiségük, etnikai hovatartozásuk, faji hovatartozásuk és/vagy vallásuk alapján megkülönböztethetők a többségtől.⁶⁰ A szakirodalomban számos javaslat született arra vonatkozóan, hogyan lehetne ezt a kategóriát újragondolni, és hogyan lehetne kiterjeszteni az egyezmény eredeti hatályát.⁶¹ A DRC kérelme esetében minden csoport védett csoportot alkotó etnikai kisebbségnek minősül; mindegyiket azonban külön-külön meg kell vizsgálni, hogy valóban illenek-e ebbe a kategóriába vagy sem.⁶² A védett csoportokkal kapcsolatban feltehetően még egy kérdést fog vizsgálni a Nemzetközi Bíróság. A népiirtásról szóló ítélet egyik kritikája az, hogy a Nemzetközi Bíróság a szrebrenicai eseményeket népiirtásként ismerte el, az 1992 és 1993 között elkövetett cselekményeket azonban nem. Ez arra utalhat, hogy a Bíróság szerint „népiirtás csak akkor valósul meg, ha jelentős számú »védett« embert érint”.⁶³ Erre a kérdésre a DRC már a kérelemben utalt, amikor rámutatott arra, hogy a jogsértések „rendkívül sok embert érintettek”.⁶⁴ Így a Bíróság számháborúba keveredhet az Egyezmény megsértésének megállapítása közben. Az értékelés során felmerülő utolsó kérdés az lehet, hogy a DRC etnikai összetétele rendkívül összetett, több mint 250 etnikai csoporttal,⁶⁵ akik a hatalmas ország különböző területeit lakják. A Bíróságnak ezt értékelnie kell, ahogy korábban is tette, amikor úgy fogalmazott, hogy „egy földrajzilag korlátozott területen tagok a [védett] csoport részét alkothatják”.⁶⁶ Tehát ha a kelet-kongói etnikai kisebbségnek csupán egy része ellen követnek el népiirtó cselekményeket, az a csoport is védett csoportnak minősülhet, annak ellenére, hogy nem az összes tagja érintett.

A harmadik elem, a *népiirtási szándék (dolus specialis)* minden egyes etnikai csoport esetében külön-külön kerül majd vizsgálatra. Meg kell vizsgálni, hogy az elkövető részéről fennállt-e a csoport fizikai megsemmisítésére irányuló szándék, és hogy ez a szándék nem az egyes elkövetőké csupán, hanem egy kollektív népiirtási szándékú kampány részét képezi.⁶⁷ A gyakorlatban nagyon nehéz bizonyítani ezt a konkrét szándékot, és azt, hogy nem csupán *dolus eventualis*-ről (az elkövető tudatában van annak, hogy cselekményei a célcsoport megsemmisítéséhez vezethetnek) van szó.⁶⁸ A népiirtás elkövetői soha nem nevezik tetteiket népiirtásnak, hiszen tudják, hogy azzal egyértelműen *ius cogens* normát sértenek; inkább igazolni próbálják cselekedeteiket, és elrejtik azok valódi természetét. Egyetlen állam sem indítana gyilkolásra hadjáratot úgy, hogy azt népiirtásnak nevezi. Aung San Suu Kyi, Mianmar akkori vezetője a Nemzetközi Bíróság előtt azzal érvelt, hogy „ebben a bonyolult helyzetben, az országunk szuverenitását és biztonságát érintő kihívások közepette, amikor azok szándékát értékelik, akik megpróbáltak szembeszállni

⁵⁹ HUMAN RIGHTS COUNCIL: *Report of the fact-finding mission on the situation in North Kivu and South Kivu Provinces of the Democratic Republic of Congo*, A/HRC/60/80 (21 November 2025), 76–78. bek.

⁶⁰ Genocídium egyezmény, II. cikk

⁶¹ POPE, Jordan: And Then They Came for Us Expanding the Definition of Protected Groups in Article II of the 1948 Genocide Convention. *Journal of International Criminal Justice* 00 (2026) 1–19.

⁶² BEHRENS, Paul: Finding the right victim: the determination of groups protected under the genocide convention. *Georgetown Journal of International Law* 55:2 (2024), 161–211, 207. o.

⁶³ QUIGLEY, 2007, 253. o.

⁶⁴ [„ont affecté un très grand nombre de personnes”] REPUBLIQUE DEMOCRATIQUE DU CONGO: Requête introductive d’instance, para 2.

⁶⁵ MINORITY RIGHTS GROUP: [Democratic Republic of the Congo](#). n.d. [online, 2026.07.14]

⁶⁶ KREB, 2007, 627. o.

⁶⁷ Ibid., 622. o.

⁶⁸ GOLDSMITH, Katherine: The Issue of Intent in the Genocide Convention and Its Effect on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide: Toward a Knowledge-Based Approach. *Genocide Studies and Prevention* 5:3 (2010): 238–257. 241. o.

a lázadással, az összes körülményt értékelve a népirtási szándék biztosan nem lehet az egyetlen hipotézis”, majd felsorolta a kormány által tett lépéseket, amelyek bizonyítják a *dolus specialis* hiányát.⁶⁹ 2025 szeptemberében Urujeni Bakuramutsa ruandai nagykövet emlékeztető beszédet tartott a HRC-ben, amelyben kategorikusan visszautasította a népirtással kapcsolatos vádat: „Elnök úr, ez vörös vonal országom számára, hogy népirtással vádolják, amikor tudjuk, hogy annak kritériumait a nemzetközi jog határozza meg”.⁷⁰ A Nemzetközi Bíróság előtt folyó eljárás során valószínűleg az egyik legnehezebb feladat az lesz, hogy minden érintett csoport esetében kétséget kizáróan megállapítsák a népirtási szándékot. A DRC a kérelemben már megpróbált néhány ruandai érvnek elébe menni, amikor rámutatott, hogy „Ruanda hivatalos »biztonsági« vagy »önvédelmi« indoklása mögött más, el nem ismert célok húzódtak meg, többek között a hutuk kiirtása”.⁷¹

A népirtási cselekmények *betudhatóságának* elemzése szintén nehéz feladat lesz a bírák számára. A DRC azt állítja, hogy 1996 óta Ruanda „különböző segéderők csoportjait vetette be műveleteinek végrehajtására” a DRC-ban.⁷² A mai napig a Nemzetközi Bíróság egy állam felelősségét állapította meg a genocídium egyezmény megsértése miatt, de nem népirtó cselekmények elkövetéséért, hanem mert nem akadályozta meg azok elkövetését.⁷³ Emellett általánosságban kijelentette, hogy az államok a genocídium egyezményt megsértve képesek népirtás elkövetésére és ilyen esetben az állami felelősségre vonatkozó általános szabályok alkalmazhatók.⁷⁴ Ebben a konkrét esetben a Nemzetközi Bíróság feladata annak megállapítása lesz, hogy milyen kapcsolat áll fenn a keresetben felsorolt milíciák és a ruandai kormány között. Az állami felelősségről szóló tervezet szerint „egy személy vagy személyek csoportjának magatartása a nemzetközi jog értelmében állami cselekménynek minősül, ha az adott személy vagy személyek csoportja a magatartás végrehajtása során ténylegesen az adott állam utasításai alapján, illetve annak irányítása vagy ellenőrzése alatt jár el.”⁷⁵ E cikk értelmezése szerint a felsorolt mindhárom elem – nevezetesen az utasítás, az irányítás vagy az ellenőrzés – önmagában is elegendő a felelősség megállapításához, ugyanakkor ahhoz a magatartáshoz kell kapcsolódniuk, amely a nemzetközi jogsértő cselekménynek minősül”.⁷⁶ Ezt a kapcsolatot valószínűleg ugyanolyan nehéz lesz bizonyítani, mint a konkrét szándékot.

Végül a DRC nemcsak népirtó cselekmények elkövetését állította, hanem a népirtás megelőzésének és büntetésének elmulasztását is. Ennek az állításnak a nehézsége az, hogy a DRC elvárja Ruandától, hogy megakadályozza a népirtást és megbüntesse egy másik, tőle független állam területén működő milíciák tagjait, amely szervezetekhez Ruanda – az ellentmondásos bizonyítékok ellenére – nem ismer el kapcsolódást. A Nicaragua által Németország ellen indított eljárás központi kérdése a népirtás megelőzésének és büntetésének elmulasztása egy másik állam területén. A különbség azonban az, hogy a kérelem szerint a népirtást egy másik kormány követi el, nem milíciák. Ebben az ügyben hozott döntés befolyásolhatja majd Ruanda milíciák cselekedeteiért való felelősségéről szóló döntést, amennyiben az utasítás, az irányítás vagy az ellenőrzés bizonyított.

⁶⁹ GLOBAL NEWS: [Aung San Suu Kyi addresses Myanmar genocide in speech at The Hague](#). 11 December 2019 [online, 2026.07.15]

⁷⁰ IGIHE ENGLISH: [Amb. Urujeni Bakuramutsa's fiery UN rebuttal to DRC genocide claims](#). 9 September 2025 [online, 2026.07.15]

⁷¹ [„Derrière la justification officielle de la « sécurité » ou de la « légitime défense » du Rwanda, se sont profilés d'autres objectifs inavoués, dont l'éradication des Hutus”] REPUBLIQUE DEMOCRATIQUE DU CONGO: Requête introductive d'instance, 3. bek.

⁷² [„différents groupes de supplétifs pour mener leurs interventions”] REPUBLIQUE DEMOCRATIQUE DU CONGO: Requête introductive d'instance, 18. bek.

⁷³ Ez a jelenlegi helyzet a Gambia kontra Mianmar ügyben hozott ítélet nyomán megváltozhat, de ez még a jövő zenéje.

⁷⁴ ICJ, 2007, 149. bek.

⁷⁵ INTERNATIONAL LAW COMMISSION, 2001, Article 8.

⁷⁶ Ibid., Commentary to Article 8, point (7).

6. Konklúzió

Összefoglalva, a DRC-nak ahhoz, hogy sikeres legyen ebben az eljárásban, bizonyítania kell, hogy a *népirtó cselekményeket* milícia tagjai követték el *Ruanda utasítására, irányítása vagy ellenőrzése alatt*, azzal a céllal, hogy fizikailag megsemmisítsék a kérelemben említett védett csoportokat. Még ha a DRC-nak sikerül is mindezt bizonyítania, valószínűleg nagyon sokáig kell várnia a végleges ítéletre, és az ítélet végrehajtása bizonytalan marad. A DRC és Ruanda közötti konfliktus megoldása nemcsak számukra fontos, hanem kulcsfontosságú a régió, a kontinens és minden olyan hatalom számára, amely politikai vagy gazdasági szempontból érdekelt a régióban.⁷⁷

A múlt kétségei és kudarcai ellenére az államok úgy tűnik újra felfedezik a Nemzetközi Bíróságban rejlő lehetőségeket az ilyen perek tekintetében. Persze joggal merül fel a kérdés, hogy ha korábban egy bírói ítélet nem tudta megakadályozni az újabb népirtást, akkor az ezekben az ügyekben születendők hogyan fogják. Egyrészt, a most folyamatban lévő ügyek közül is van olyan, ahol a perbe fogott állam – Mianmar – a Bíróság döntésének engedelmeskedve már jelentések sorát nyújtotta be, ami mindenképpen a bírói döntés betartására való hajlandóság jele. Másrészt pusztán annak is lehet üzenete, elrettentő hatása, hogy az ügyek száma növekszik, azaz úgy tűnik, egyre kevésbé lehet „megúszni” legalább azt, hogy a népirtást elkövető állam az érdeklődés középpontjába kerüljön (hacsak nem szabadulnak meg a szerződő felek a genocídium egyezmény terhétől). Harmadrészt, feltétlenül tudnunk kell a népirtás bűncselekményről, hogy a nemzetközi közösség csak most próbálja megérteni az elemeit. Ahogy a DRC kontra Ruanda ügyből is látszik, sok a megválaszolatlan kérdés, értelmezési probléma. Így tehát minél több kérelem érkezik, annál nagyobb esélye van a Nemzetközi Bíróságnak hozzájárulni a népirtás értelmezéséhez.

Mire az összes függőben lévő ügyben döntés születik, sokkal többet fogunk tudni a népirtás természetéről és a genocídium egyezmény megfelelő értelmezéséről. De, ami sajnos szintén bizonyos: a tanúvallomásokból, az eljárásokban felhasznált bizonyítékokból többet fogunk tudni a népirtás szörnyűségeiről is.

⁷⁷ TARRÓSY, István: Afrikai perspektívák egy új világrendben In: GRÜNHUT, Zoltán – VÖRÖS, Zoltán (szerk.): Az átalakuló világrend küszöbén. Pécs: Publikon Kiadó, 2013. 275-298. 298. o.

John Lukacs Világrend Elemzések 2026/6

A John Lukacs Világrend Elemzések sorozat a globális politikai és gazdasági rend átalakulásával kapcsolatos legfontosabb kérdéseket tárgyalja. A sorozat célja, hogy tudományos igénnyel megírt elemzéseken keresztül hozzájáruljon a világrend változásáról folytatott diskurzushoz, és feltárja a nemzetközi kapcsolatokban zajló dinamikákat. Az elemzések a nagyhatalmi versengést, a globális politikai struktúrák átalakulását, valamint a 21. századi világpolitikai tájat formáló kulcsszereplők külpolitikáját elemzik.

A sorozatot a John Lukacs Intézet keretében működő Amerika Kutatási Program és a Kína és Indopacifikus Régió Kutatási Program közösen szerkeszti. A sorozat szerzői elsősorban az Intézet kutatói, kutatócsoportjaink tagjai, de külsős szakértők is részt vehetnek, akik a tudományos követelmények betartásával kívánják kifejezni véleményüket. Az elemzések angol és magyar nyelven egyaránt elérhetőek, és céljuk, hogy a tudományos közösség, a döntéshozók, valamint a szélesebb közönség számára is értékes és hasznos betekintést nyújtsanak a világrend változásába.

Kiadó:
John Lukacs Intézet
Eötvös József Kutatóközpont
Nemzeti Közzolgálati Egyetem

ISSN: 3094-113X

Szerkesztők:
Csizmazia Gábor, Eszterhai Viktor, Tárnok Balázs

Szakmai lektor:
Tárnok Balázs, Tóth Norbert, Vörös Zoltán

© Szerző(k)

A kiadó elérhetősége:

1441 Budapest, Pf. 60.
Tel: 00 36 1 432-9000
E-mail: jli@uni-nke.hu